

Darbības vārda veids un modalitāte

Verbal aspect and modality

Andra Kalnača

Latvijas Universitāte, Humanitāro zinātņu fakultāte

Latviešu un vispārīgās valodniecības katedra

Visvalža iela 4a, Rīga, LV-1050

E-pasts: *kalnaca@latnet.lv*

Rakstā analizēta veida un modalitātes saikne, kas latviešu valodniecībā līdz šim nav bijis īpaša pētījuma objekts, jo aplūkota netieši galvenokārt citu jautājumu sakarā – aprakstot darbības vārda darināšanu, kā arī veida nozīmes. Šai pētījumā uzmanība pievērsta darbības vārda izteiksmju modālajām nozīmēm saistībā ar nepabeigta / pabeigta veida verbu lietojumu. Lai gan latviešu valoda pieder pie t. s. veida valodām, tomēr jāatzīst, ka deontiskā un epistēmiskā modalitāte izteiksmju lietojumā īstenojas neatkarīgi no darbības vārda veida, proti, modālu nozīmju izpausme dominē pār veida nozīmēm. Tas, visticamāk, skaidrojams ar lielo izteiksmju skaitu latviešu valodā, kur piecās verba izteiksmēs noteiktu gramatisku formu veidolā ir gramatizētas dažādas modālas nozīmes, turpretī darbības vārda veids tomēr nav uzskatāms par gramatisku kategoriju, un tā izpausme ir atkarīga no verba leksiskās nozīmes, priedēkļa semantikas un saziņas konsituācijas, bet ne no priedēkļa esamības vai neesamības nepabeigta / pabeigta veida izteikšanā.

Atslēgvārdi: darbības vārda veids, izteiksme, epistēmiska modalitāte, deontiska modalitāte.

Darbības vārda veids un modalitāte ir viens no kategoriju robežošanās gadījumiem gramatikā. Pēdējo gadu laikā strauji pieaudzis pētījumu skaits par veida un modalitātes attieksmēm, it īpaši sastatot slāvu, ģermāņu u. c. valodas veida, laika un modālu nozīmju izteikšanā (sk., piem., Trnavac 2006; Mayshark 2010), kā arī analizējot nepabeigta un pabeigta veida saikni ar dažādām modālām nozīmēm – imperatīvu, kondicionāli, vajadzību – un to izteikšanas līdzekļiem (piem., Hacquard 2006; Portner 2007).

Tomēr latviešu valodniecībā par veida un modalitātes saikni rakstīts ļoti maz, galvenokārt citu jautājumu sakarā – vārddarināšanā, darbības vārda izteiksmju, arī atgriezenisko darbības vārdu semantikas aprakstā. Piem., Veltas Staltmanes pētījumos (Staltmane 1958a, b, c, d; 1961) un *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatikā* (MLLVG 1959, 580–581) pieminēta pavēles izteiksmes semantiska variēšanās, atkarībā no darbības vārda priedēkļa esamības vai neesamības vairāk akcentējot iespējamās darbības procesu vai rezultātu.

Netieši uz veida un modalitātes saikni norādīts arī Emīlijas Soidas sniegtajā priedēkļa darbības vārdu darināšanas aprakstā. Piem., monogrāfijā *Vārddarināšana*, aplūkojot darbības vārda priedēkļu semantiku, minēts, ka priedēkļi (parasti kombinācijā ar atgriezenisku galotni) var piešķirt arī pilnībā vai pārmērīgi

veiktas darbības nozīmi, kā arī pēkšņas, negaidītas darbības nozīmi (Soida 2009, 241–257) – šādu darbības vārdu lietojums ir saistāms ar teksta autora subjektīvu situācijas vērtējumu (Kalnača, Lokmane 2012; Horiguči 2013; Kalnača 2014). Atsevišķi veida un modalitātes mijiedarbības gadījumi atgriezenisko darbības vārdu un vajadzības izteiksmes semantikas un distribūcijas analīzē aplūkoti Andras Kalnačas un Ilzes Lokmanes rakstos *Semantics and Distribution of Latvian Reflexive Verbs* un *Modal Semantics and Morphosyntax of the Latvian Debitive* (Kalnača, Lokmane 2012; 2014; sk. arī Kalnača 2013b).

Šī raksta mērķis ir apzināt galvenos veida un modalitātes saskarsmes gadījumus latviešu valodā, kā arī aplūkot tos modalitātes teorijas kontekstā. Pētījuma ierosmei kalpojis Venera Abrahama (*Werner Abraham*) un Elizabetes Leisas (*Elisabeth Leiss*) kopīgi sastādītais rakstu krājums *Modality-Aspect Interfaces. Implications and Typological Solutions* (Abraham, Leiss 2008), kur atrodami abu sastādītāju teorētiski pētījumi modalitātes un veida mijattiecību analīzē, kā arī abu kategoriju iztirzājums dažādu valodu materiālā (vācu, angļu, armēņu, krievu, kā arī dažādās Āfrikas, Āzijas un Amerikas indiāņu valodās).

Rakstā iecerēts pakavēties pie divām V. Abrahama un E. Leisas atziņām, kuras abi autori formulējuši, diskursā aplūkojot dažādas modālo darbības vārdu konstrukcijas ar nenoteiksmi ģermāņu valodās (īpaši vācu un angļu valodā), kā arī aprakstot veida nozīmju īstenošanos saistībā ar modālām funkcijām dažādās slāvu u. c. valodās.

Pirmkārt, E. Leisa pamato, ka valodas kopumā atkarībā no modalitātes gramatiskās izpausmes iespējams iedalīt t. s. modālo verbu valodās un aspekta resp. veida valodās, pieņemot, ka vēsturiski veids ir bijis viena no darbības vārda pamatkategorijām. Ja valodas ir zaudējušas veida kategoriju, tad kā kompensācija attīstījusies modālo darbības vārdu grupa (un arī artikuli), kas izsaka deontisku un epistēmisku modalitāti – piem., vācu un angļu valodā. Ja valodās ir saglabājusies veida kategorija, tad tā arī ir galvenā modalitātes izteicēja, kamēr modālie darbības vārdi (un, protams, artikuli) kā īpaša gramatizēta vārdu grupa nav raksturīga – piem., slāvu valodās, it īpaši krievu valodā (Leiss 2008, 15–41).

Otrkārt, V. Abrahams izvirza vairākas veida un modalitātes saiknes hipotēzes, gan pieminot, ka iespējamās atkāpes, it īpaši slāvu valodu materiālā (Abraham 2008, 6–12):

- 1) pabeigtais veids ir saistāms ar deontisko modalitāti;
- 2) nepabeigtais veids ir saistāms ar epistēmisko modalitāti;
- 3) pabeigts veids nolieguma teikumā orientēts uz epistēmisko modalitāti, kamēr pabeigts veids apgalvojuma teikumā saistāms ar deontisko modalitāti.

Kā vērtējama veida un modalitātes saikne latviešu valodā, respektējot E. Leisas un V. Abrahama atziņas?

Pēc E. Leisas veida un modalitātes skalas latviešu valoda būtu uzskatāma par tipisku veida valodu, jo, kā zināms, nepabeigta / pabeigta (arī vienkārtēja / daudzkārtēja) veida opozīcija latviešu valodā galvenokārt tiek izteikta ar gramatisku elementu resp. afiksu (priedēkļu un piedēkļu) palīdzību (plašāk sk. Kalnača 2013a, 531–545). Savukārt modālo darbības vārdu grupa latviešu valodā ir salīdzinoši neliela (*vajadzēt, varēt, gribēt, spēt, mēgt, mēģināt* u. c.), turklāt to gramatizēšanās

nav notikusi tik lielā mērā kā vācu un angļu valodas modālajiem darbības vārdiem un šie darbības vārdi nav zaudējuši patstāvīgas leksēmas funkcijas un arī gramatisko formu sistēmu (Holvoet 2001; 2007; Ivulāne 2013; Kalnača 2013b).

Izņēmums modālo darbības vārdu grupā ir *vajadzēt*, kas modalitātes izteikšanā gramatizējies vairāk nekā citi modāli darbības vārdi, jo tam vērojams semantisks paralēlisms ar vajadzības izteiksmi, kā arī ierobežots gramatisko formu lietojums un īpaša distribūcija. Darbības vārds *vajadzēt* tiek lietots tikai 3. personā (kas latviešu valodā ir viena un tā pati forma abos skaitļos) ar darbības subjektu datīvā (plašāk sk. Kalnača 2013b). *Vajadzēt* mainās vienkāršajās un saliktajās laika formās, kā arī īstenības, vēlējuma un atstāstījuma izteiksmes formās; pavēles un vajadzības izteiksmes formu šim darbības vārdam nav. Kā norāda E. Leisa, vismaz viena modāla darbības vārda esamība iespējama ikvienā t. s. veida valodā, taču tas nemaina valodas veida un modalitātes izteikšanas pazīmes kopumā (Leiss 2008, 16).

Latviešu valodā modālu nozīmju niansētai izteikšanai kalpo izteiksmes kategorija ar piecām izteiksmēm. Proti, pavēles un vajadzības izteiksme saistīta galvenokārt ar deontisko modalitāti, kamēr atstāstījuma izteiksme (blakus evidencialitātei) un vēlējuma izteiksme orientēta uz epistēmisko modalitāti, savukārt īstenības izteiksme atkarībā no konteksta un situācijas var izteikt vienu vai otru modalitāti (Kalnača 2012; 2013a). Darbības vārda veidam latviešu valodā, izņemot atsevišķus gadījumus, kopumā nav raksturīga tieša saikne ar modalitāti, jo deontisku un epistēmisku nozīmju īstenošanās parasti nav atkarīga no pabeigta vai nepabeigta veida nozīmes. Tāpēc liekas pārsteidzoši, ka E. Leisas valodu tipoloģijā pēc veida un modalitātes skalas nav paredzēta iespēja modālu nozīmju izteikšanai ar darbības vārda izteiksmēm. Iespējams, tas ir tāpēc, ka veida un modalitātes skala veidota, balstoties uz ģermāņu un slāvu valodu materiālu. Latviešu valoda, kas būtu izteikta veida valoda, tomēr šajā skalā īsti neiekļaujas, jo modalitātes izteikšanas galvenais līdzeklis ir darbības vārda izteiksmes, bet ne veids.

Ja pievērsamies V. Abrahama trim veida un modālo nozīmju hipotēzēm, tad arī šai gadījumā varam vērot interesantu situāciju. Proti, latviešu valodā nešaubīgi nav izmantojama neviena no tām. Ja zinām, ka pavēles un vajadzības izteiksme izsaka deontisku, bet vēlējuma un atstāstījuma izteiksme – epistēmisku modalitāti, tad vajadzētu būt tā, ka pirmajā gadījumā darbības vārdam vienmēr vajadzētu būt ar priedēkli un izteikt pabeigtu veidu, otrajā gadījumā – bez priedēkļa un izteikt nepabeigtu veidu. Taču realitātē šāda darbības vārdu lietojuma atšķirība nav vērojama, deontiska un epistēmiska nozīme latviešu valodas izteiksmēm īstenojas neatkarīgi no darbības nepabeigtības vai pabeigtības (sk. (1)–(3) piemēru):

(1) Vajadzības izteiksme

1. Darbības vārds **bez veida izteicēja priedēkļa**

Tā ir mūsu lielā nelaime, ka šiem cilvēkiem jābrauc prom. (Delfi)

Lai būtu skaista, balta sejas āda, esot jāmazgājas kviešu rasā. (Māja)

2. Darbības vārds **ar veida izteicēju priedēkli**

Pirms ēšanas maizei būtu jā-uz-silst līdz istabas temperatūrai. (Ieva)

Vispirms šīs šķiršanās sāpes ir jā-iz-sāp un jā-pie-ņem, ka viens dzīves posms ir beidzies. (Delfi)

(2) **Atstāstījuma izteiksme**1. Darbības vārds **bez piedēkļa**

*Man sacīja, ka pret sauli **derot** arī pūderis. Biezā slānī virs krēma.*
(Z. Skujiņš)

*Regīna **esot raudājusi** skaļā balsī, kad izlasījusi kritiķa rakstīto.*
(N. Ikstena)

2. Darbības vārds **ar piedēkli**

*Pēc vidusskolas Ērika bija nolēmusi studēt psiholoģiju, bet literatūras skolotāja **esot aiz-sūtījusi** viņu uz latviešu literatūras un valodas olimpiādi.*
(Ieva)

*Un tad Aija saka, viņa **iz-stāsīšot** stāstu.* (N. Ikstena)

(3) **Vēlējuma izteiksme**1. Darbības vārds **bez piedēkļa**

*Tas [atvaļinājums] ir īstais laiks, lai **dotos** mazos ceļojumos.* (Ieva)

*Ļoti klieudz dzērves lejā, Daugavā. Teju, teju **būtu metusi** visu pie malas un skrējusi skatīties.* (N. Ikstena)

2. Darbības vārds **ar piedēkli**

*Nora tiek izsaukta uz skolu, lai **pa-skaidrotu**, ka nav likusi puikam iemācīties no galvas visu [džejoļu] krājumu.* (I. Zole)

*Jau novembra otrajā pusē rakstnieks ierodas no Rīgas, lai **sa-daļītu** lomas un **no-turētu** pirmos mēģinājumus.* (L. Volkova)

Arī pavēles izteiksmes piemēros atrodami gan nepabeigta, gan pabeigta veida darbības vārdi, kas neietekmē deontiskās modalitātes īstenošanos. Taču atkarībā no piedēkļa esamības vai neesamības, resp., pabeigta vai nepabeigta veida, vērojamas deontiskās modalitātes nozīmes nianses, kas raksturo teksta autora situācijas vērtējumu un priekšstatu par izteiktās pavēles (arī lūguma vai aicinājuma) iespējamām sekām (par to sk. arī Staltmane 1958a, b, c, d; MLLVG 1959, 580–581; par imperatīva nozīmēm saistībā ar modalitāti plašāk sk. Portner 2007).

1) Ja pavēle izteikta ar bezpriedēkļa darbības vārdu (un apstākļa vārdu), tiek uzsvērta darbības procesa īstenošanās nepieciešamība:

(4) **Nāciet, lūdzu, iekšā!**

Sēdieties!

2) Ja pavēle izteikta ar piedēkļa darbības vārdu, tā vairāk vērš adresāta uzmanību uz darbības iespējamo rezultātu:

(5) **At-taisi logu!**

Aiz-ēj, lūdzu, uz veikalu!

3) Ja pavēles izteiksmē ir noliegts bezpriedēkļa darbības vārds, tas norāda uz sāktas vai iecerētas darbības pārtraukumu:

(6) **Netraucē mani!**

Neej uz darbu, ja esi slim!

4) Ja pavēles izteiksmē ir priedēkļa darbības vārds noliegumā, tad tas parasti izsaka brīdinājumu vai paskubinājumu:

- (7) *Ne-ap-ēd uzreiz visas konfektes!*
Ne-pār-maksā par dzīvokļa apkuri!

Kā redzams (6)–(7) piemērā, pavēles izteiksme tiek lietota arī ar noliegtiem darbības vārdiem, taču noliegums deontiskās modalitātes īstenošanos neiespaido – noliegts tiek izteikumā ietvertais spriedums, bet ne modalitāte (par veida, modalitātes un nolieguma attieksmēm sk. Mayshark 2010). Kā norāda Frenks R. Palmers (*Frank R. Palmer*), Eiropas valodās noliegums parasti netiek marķēts saistībā ar modalitāti, t. i., noliegums nav gramatizēts ireālu nozīmju izteikšanā. Tomēr nolieguma un modalitātes attieksmes latviešu valodā ir īpaša pēfījuma uzdevums, kas raksta ierobežotā apjoma dēļ netiek plašāk izvērst.

Latviešu valodā iespējami arī gadījumi, kur deontiski orientēti valodas līdzekļi noteiktā kontekstā var iegūt arī epistēmisku lietojumu. Tas vērojams vajadzības izteiksmē un arī modālā darbības vārda *vajadzēt* lietojumā kopā ar nenoteiksmi, kur visai skaidri parādās epistēmiskās modalitātes un nepabeigta veida saikne. Proti, vajadzības izteiksmei epistēmisks lietojums iespējams tikai tad, ja izteicējs ir stāvokļa verbs, kam parasti arī ir nepabeigts veids (visbiežāk *būt*, arī *stāvēt*, *gulēt* u. tml.), kamēr deontiskajai modalitātei nekādu šādu ierobežojumu nav (plašāk sk. Lokmane, Kalnača 2014; par nepabeigta veida un darbības stāvokļa attieksmēm sk. Abraham 2008, 9):

- (8) *Domāju, ka tai šokolādei ir jābūt garšīgai. (Diena)*
Kur ir mans spainis? Tu teici, ka tam ir jāstāv garāzā, bet tur tā nav. (G)
Šīs konstrukcijas dārza mājiņām esot jābūt ļoti labām. (K)

Līdzīgs veida un modalitātes robežošanās princips darbojas arī modālā darbības vārda *vajadzēt* gadījumā – epistēmiska modalitāte parasti vērojama tikai *vajadzēt* konstrukcijām ar nepabeigta veida stāvokļa darbības vārdu *būt* nenoteiksmē, resp., *vajadzēt_{FIN} + būt_{INFIN}* (Kalnača 2013b):

- (9) *Strautam vajadzēja būt tepat netālu. (K)*
Tai kartei vajag būt pareizai. (K)
Šī būs traka diena, un tai vajadzēs būt veiksmīgai. (G)

Taču latviešu valodā *vajadzēt* izteiktā deontiskā modalitāte īstenojas neatkarīgi no darbības vārda pabeigta vai nepabeigta veida.

Secinājumi

Lai gan latviešu valodā vērojami atsevišķi veida un modalitātes robežgadījumi, tomēr jāatzīst, ka abas nozīmju grupas parasti īstenojas neatkarīgi viena no otras, t. i., nepabeigta / pabeigta veida nozīmes būtiski neiespaido nedz izteiksmju formu lietojumu, nedz to semantiku.

Latviešu valodā modālās nozīmes, ja tās saistītas ar izteiksmju formu lietojumu, dominē pār veida nozīmēm.

Darbības vārda darināšanas sistēmā veida un modalitātes saikne parādās t. s. cirkumfiksa darbības vārdos, kas darināti vienlaikus ar priedēkli un atgriezenisko galotni un kas parasti izsaka vai nu pēkšņu, negaidītu darbību, vai arī pārmērīgi veiktu darbību.

Turpmāk pārbaudāma būtu arī nolieguma, veida un modalitātes saikne.

Saīsinājumi

FIN finīta forma

G *www.google.lv*

INFIN infinīta forma

K *www.korpuss.lv*

MLLVG *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika*

Avoti

1. Delfi. Pieejams: *www.delfi.lv*
2. Diena (laikraksts)
3. Ieva (laikraksts)
4. Ikstena, Nora. 2007. *Esamība ar Regīnu*. Rīga: Dienas Grāmata.
5. Māja (laikraksts)
6. Skujiņš, Zigmunds. 2006. *Raksti*. 3. sējums. Rīga: Mansards.
7. Volkova, Līvija. 2008. *Blaumaņa zelts*. Rīga: Karogs.
8. Zole, Ieva. 2000. *Pēteris Pētersons*. Rīga: Jumava.

Literatūra

1. Abraham, Werner. 2008. On the logic of generalizations about cross-linguistic aspect-modality links. Abraham, W. and Leiss, E. (Eds.). *Modality-Aspect Interfaces. Implications and typological solutions*. John Benjamins Publishing Company, 3–13.
2. Bohland, Johanna H. G. 2006. *Aspect, tense and modality: Theory, typology, acquisition*. Doctoral Thesis. Amsterdam: University of Amsterdam.
3. Hacquard, Valentine. 2006. *Aspects of Modality*. Doctoral Thesis. Cambridge, Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
4. Holvoet, Axel. 2001. *Studies in the Latvian Verb*. Kraków: Wydawnictwo uniwersitetu Jagiellońskiego.
5. Holvoet, Axel. 2007. *Mood and Modality in Baltic*. Kraków: Wydawnictwo uniwersitetu Jagiellońskiego.
6. Horigučī, Daiki. 2013. Priedēkli kā internacionālismu „nacionalizācijas” līdzekļi. *Valoda: nozīme un forma*. 3. Teorija un metodoloģija latviešu valodniecībā. Kalnača, A. & I. Lokmane (red.). Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
7. Ivulāne, Baiba. 2013. Darbības vārdu gramatiskās resp. sintaktiskās funkcijas. *Latviešu valodas gramatika*. Grigorjevs, J. & D. Nītiņa (red.). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 462–470.
8. Kalnača, Andra. 2012. Darbības vārda izteiksmes un modalitāte. *Vārds un tā pētīšanas aspekti*. 16 (1). Liepāja: Liepājas Universitāte, 122–129.

9. Kalnača, Andra. 2013a. Darbības vārds (verbs). *Latviešu valodas gramatika*. Grigorjevs, J. & D. Nītiņa (red.). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 456–563.
10. Kalnača, Andra. 2013b. Darbības vārda *vajadzēt* modālā semantika. *Vārds un tā pētīšanas aspekti*. 17 (1). Liepāja: Liepājas Universitāte, 80–88.
11. Kalnača, Andra. 2014. Latvian. *Edinburgh Handbook of Evaluative Morphology*. Grandi, N. & L. Körtvélyessy (Eds.). Edinburgh: Edinburgh University Press (iespiešanā).
12. Kalnača, Andra, Lokmane, Ilze. 2012. Semantics and Distribution of Latvian Reflexive Verbs. *Multiple Perspectives in Linguistic Research on Baltic Languages*. Usonienē, A., Nau, N., Dabašinskienē, I. (Eds.). Cambridge Scholars Publishing, 231–259.
13. Kalnača, Andra, Lokmane, Ilze. 2014. Modal semantics and morphosyntax of the Latvian Debitive. *Modes of Modality. Modality, typology, and universal grammar. Studies in Language Companion Series (SLCS)*. Volume 149. Leiss, E. & W. Abraham (Eds.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 167–192.
14. Leiss, Elisabeth. 2008. The silent and aspect-driven patterns of deonticity and epistemicity. *Modality-Aspect Interfaces. Implications and typological solutions*. Abraham, W. & Leiss, E. (Eds.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 15–41.
15. Mayshark, Duncan. 2010. *Modality, Aspect, And Negation In Russian: A Minimalist Syntactic Analysis*.
16. *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika. I. Fonētika un morfoloģija*. Rīga: LPSR ZA izdevniecība, 1959.
17. Palmer, Frank R. 2001. *Mood and Modality*. Cambridge: Cambridge University Press.
18. Portner, Paul. 2007. Imperatives and modals. *Natural Language Semantics*. 15. 351–383. Available: http://www9.georgetown.edu/faculty/portnerp/my_papers/Portner2007ImperativesModals.pdf
19. Soida, Emīlija. 2009. *Vārdarināšana*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
20. Staltmane, Velta. 1958a. *Par verba veidiem mūsdienu latviešu valodā*. Disertācija filol. zin. kand. grāda iegūšanai. Rīga: [b. i.]
21. Staltmane, Velta. 1958b. Perfektīvā un imperfektīvā veida verbu gramatisks raksturojums mūsdienu latviešu literārajā valodā. *LPSR ZA Vēstis*. VI. Rīga: Zinātne, 27–36.
22. Staltmane, Velta. 1958c. Priedēkļa verbu veidiskās nozīmes mūsdienu latviešu literārajā valodā. *LPSR ZA Vēstis*. VII. Rīga: Zinātne, 13–22.
23. Staltmane, Velta. 1958d. Verba veidi mūsdienu latviešu literārajā valodā. *LPSR ZA Valodas un literatūras institūta raksti*. VII. Rīga: Zinātne, 5–47.
24. Staltmane, Velta. 1961. Par dažiem priedēkļa verbu skaidrojuma principiem latviešu literārās valodas vārdnīcā. *LPSR ZA Valodas un literatūras institūta raksti*. XIII. Rīga: LPSR ZAI, 193–207.
25. Trnavac, Radoslava. 2006. *Aspect and Subjectivity in Modal Constructions*. Doctoral Thesis. Leiden: University of Leiden.

Summary

This study is dedicated to the research of aspect and modality, which has not been extensively dealt with in Latvian linguistics and has been treated mainly in connection with the derivation and aspectual meanings of the verb. The current article deals with the mutual interdependence of modal meanings and imperfective/perfective aspect. Albeit Latvian belongs to the so-called aspect languages, it has to be pointed out that deontic and epistemic modality expressed by the five moods prevail over aspectual meanings in Latvian. This fact can be explained by the big amount of grammatical moods in Latvian. The category of five moods shows various kinds of grammaticalization of modal meanings. On the contrary, aspect cannot be considered as grammatical category in Latvian as it depends on the lexical meaning of the verb, the affixes added (prefixes and suffixes) as well as the semantics of the context and situation.